

Оксана Туришева

Кандидатка філологічних наук, доцентка
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського»
Київ, Україна
ORCID ID: 0000-0002-3168-5722
turysheva.kpi@gmail.com

Олена Матюшенко

Студентка 4 курсу факультету лінгвістики
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського»
Київ, Україна
alenamatyshenko03@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ НЕЦЕНЗУРНОЇ ЛЕКСИКИ В СУБТИТРАХ ДО КІНОФІЛЬМУ “FACK JU GÖNTE”

Анотація. У статті проаналізовано особливості перекладу німецькомовних субтитрів з наявними нецензурними лексичними елементами українською мовою. Розглянуто основні перекладацькі трансформації, якими може послуговуватися перекладач при передачі нецензурних слів та виразів у кіноперекладі. Було проведено аналіз субтитрів англійською та російською мовами до німецького комедійного фільму “Fack ju Goethe” та запропоновано власний переклад реплік героїв українською мовою. У результаті дослідження було визначено основні складнощі та можливі помилки при перекладі іншомовних пейоративних одиниць. Зазначено, що аудіовізуальний переклад – це синтезований процес відтворення та адаптації відеоматеріалу (кінофільму, серіалу, телепередачі або відеороликів доступних у інтернет мережі) для аудиторії іншомовної лінгвокультури, в результаті якого відеоматеріал стає зрозумілим і доступним для реципієнта та передає оригінальний зміст вихідного відеоряду. Згідно з результатами проведеного аналізу, складність перекладу нецензурних лексичних одиниць у кінофільмах полягає в міжкультурній адаптації мови героїв до лінгвокультури цільового реципієнта, тобто в навичках інтерпретувати репліки іншомовних фільмів так, щоб вони звучали максимально природньо для глядача. Сформовано власне бачення вирішення проблем аудіовізуального перекладу у вітчизняній лінгвістиці, зокрема в дискурсі ненормативного пласту лексики.

Ключові слова: аудіовізуальний переклад; кінопереклад; міжкультурна адаптація; ненормативна лексика; перекладацькі трансформації; субтитрування.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. Кіномистецтво є невід’ємною складовою повсякденного життя людей різного віку. Завдяки розвинен сучасним технологіям сьогодні ми маємо можливість дивитися фільми різних режисерів, різних країн, з перекладом або ні, ми можемо обрати майже будь-яку мову або дивитися фільм мовою оригіналу. Коли йдеться про зарубіжні фільми та серіали, щоб отримати максимум задоволення від перегляду, ми обираємо фільм з якісним перекладом: нам важливо отримати максимально адекватний переклад, який передає би зміст, атмосферу та настрій фільму максимально точно та подібно до оригіналу. Проте чи замислюються глядачі, скільки кропіткої роботи стоїть за перекладом одного фільму тривалістю приблизно в півтори години. Врахування особливостей жанру фільму, культурно-національних особливостей країни, в якій він був створений, забезпечення збереження змісту оригіналу відеоматеріалу та якісне відтворення реплік героїв з урахуванням особливостей лінгвокультури, для якої виконується переклад кінострічки та, врешті-решт, синхронізація тексту перекладу з текстом оригіналу – все це відповідальність саме перекладача, який в процесі перекладу відеоматеріалу, зіштовхується з великою кількістю підводних каменів. На нашу думку, в умовах сучасного кіномистецтва, одним з таких «підводних каменів» є переклад нецензурної лексики. Хоч ненормативний пласт лексики як об’єкт лінгвістичних

досліджень протягом останніх десятиліть набуває все більшої популярності серед мовознавців, на нашу думку, особливості відтворення табуованої лексики в дискурсі кіномистецтва на сьогоднішній день є малодослідженим аспектом, що обумовлює актуальність представленого дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Ненормативна лексика як об'єкт лінгвістичних досліджень відображена у працях Клепуц, Гаврилів, Мокієнка, Віхманн, Амана, Чаффі. Проте нецензурна лексика у дискурсі кіноперекладу є малодослідженим явищем. Проблематикою аудіовізуального перекладу лайки займалися Ткачівська, Лук'янова, Клименко.

Мета статті – визначення особливостей перекладу ненормативної лексики при аудіовізуальному перекладі, а також виявлення складнощів, які можуть виникнути при перекладі такого пласту лексики. Досягненню цієї мети буде сприяти рішення таких завдань: 1) визначити стан аудіовізуального перекладу у вітчизняному перекладознавстві; 2) схарактеризувати складнощі кіноперекладу; 3) визначити функцію нецензурної лексики у субтитрах до кінофільмів; 4) провести аналіз англійськомовного та російськомовного варіанту перекладу субтитрів до німецької кінокомедії, та запропонувати власний переклад українською мовою.

2. МЕТОДИ

Серед методів дослідження чільне місце посідають прийоми зовнішньої та внутрішньої інтерпретації в межах описового методу. Перший стає в нагоді при дослідженні пейоративного складу лексики з урахуванням тематичних груп та стильового аналізу, а другий використано для пояснення значення окремих лексичних одиниць з проекцією на їхнє функціонування. Використання зіставного (контрастивного) методу дозволяє встановити подібності, відмінності та специфіку ненормативної лексики німецької лексики через системне порівняння з українською мовою.

3. РЕЗУЛЬТАТИ Й ОБГОВОРЕННЯ

Згідно з Законом України від 25 квітня 2019 року «Про забезпечення функціонування української мови як державної» (Стаття 23, пункт 6), всі фільми які транслюються в державі, повинні мати український дубляж, або принаймні україномовне субтитрування (Закон України, 2704-VIII). І якщо раніше для перегляду в кінотеатрах та на телеканалах допускалися фільми перекладені російською мовою, то сьогодні проблема теоретичного підґрунтя перекладу іноземних фільмів українською мовою є дуже актуальною. На нашу думку, проблема аудіоперекладу українською мовою вимагає детального аналізу попередніх досліджень науковців для встановлення чітких норм та технік кіноперекладу, які б слугували певною інструкцією для адекватного відтворення мови оригіналу фільму державною мовою. При цьому важливим є вивчення цього питання з урахуванням сучасних реалій, а саме: глобальний, інтенсивний процес «демократизації мови», який впливає не тільки на поширення молодіжного сленгу, та використання нецензурної лексики на просторах інтернет мережі, але й на активне використання такої лексики в кіномистецтві. Ігнорувати тенденцію експревізації мови та мистецтва в цілому та існування нецензурної лексики зокрема в сучасному кіномистецтві – не є найкращим рішенням. Саме тому ми вважаємо, що перекладачу необхідно адаптуватися під умови сучасних реалій і використовувати новітні підходи та способи перекладу аудіовізуальних творів, аби зберегти оригінальний зміст та настрій кінострічки, навіть якщо у відеоряді присутні ненормативні лексичні елементи або словосполучення. Адже функція нецензурної лексики в кіномистецтві така ж як і в інших виражальних засобах створення образів. Для того щоб зробити героя в кадрі живим і реалістичним, разом з гримом, костюмами та декораціями, його потрібно наділити мовною характеристикою, певною особливою мовою. А вже завдання перекладача кінотекстів полягає у відтворенні мовлення та настрою героїв максимально точно й правдиво, адаптуючи при цьому нецензурну лексику до лінгвокультури цільової аудиторії.

Аудіовізуальний переклад – це синтезований процес відтворення та адаптації відеоматеріалу (кінофільму, серіалу, телепередачі або відеороликів доступних у інтернет мережі) для аудиторії іншомовної лінгвокультури, в результаті якого відеоматеріал стає зрозумілим і доступним для реципієнта та передає оригінальний зміст вихідного відеоряду. Аудіовізуальний переклад вважається малодослідженою галуззю перекладознавства в порівнянні з художнім і технічним перекладом. Але незважаючи на це, сьогодні він є популярним об'єктом наукових досліджень серед мовознавців. Науковий інтерес до вивчення проблем аудіовізуального перекладу спричинений світовою глобалізацією та розширенням міжкультурного спілкування, а також розвитком інформаційних технологій та кіномистецтва. До актуальних проблем кіноперекладу мовознавиця Радецька (2016) відносить: недостатність практичного досвіду та слабку теоретичну базу осіб, які виконують переклад відеоматеріалів; відсутність кваліфікованої підготовки з урахуванням технік та особливостей перекладу кіноматеріалів та відсутність чітко сформованих критеріїв оцінювання кіноперекладу (с. 81).

Аудіовізуальний переклад належить до перекладацької діяльності, для якої характерною є взаємодія текстового матеріалу із супровідним аудіо- або відеоматеріалом. До аудіовізуального перекладу належать чотири основних види: дублювання, субтитрування, синхронізація та закадровий переклад (Радецька & Калішак, 2016, с. 82). До основних видів кіноперекладу належать субтитрування та дублювання. Дублювання – це вид перекладу, при якому «відбувається повна зміна мови оригіналу на іншу мову з метою трансляції фільму в інших країнах» (Бужикова & Ковальова, 2019, с. 3). Субтитри – «текстова версія, що супроводжує аудіовізуальну продукцію і переважно має вигляд написів у нижній частині теле- чи кіноекрану» (там же). Процес дублювання вважається довготривалішим та складнішим з точки зору етапів процесу створення дубляжу та кількості людей залучених до нього (перекладач, автор синхронного тексту, актори, режисер та звукорежисер дубляжу), в той час як субтитрування називають найшвидшим та найдешевшим способом перекладу аудіовізуальних матеріалів. Серед переваг субтитрів – збереження оригінальності звучання кінострічки та сприяння вивченню іноземних мов. Проте легше сприйняття та розуміння відзначається саме в дубльованих фільмах, адже увага не переключасться на читання субтитрів, розташованих внизу екрана (там же, с. 3-4). Незалежно від обраного різновиду аудіовізуального перекладу, в результаті вихідний текст перекладу впливає на свідомість, культурне та національне світосприйняття зображуваного певною лінгвокультурною аудиторією. Саме тому, при кіноперекладі важливими є екстралінгвальні знання.

Посилаючись на наші попередні дослідження нецензурної лексики, вважаємо за доцільне зауважити, що ненормативна лексика – «це лише узагальнююча назва багатопланового складного поняття в мовознавстві, яке використовується на позначення лексико-семантичних груп, які належать до тієї чи іншої групи, яка перебуває поза нормативним полем» (Матюшенко & Туришева, 2019, с. 64). Ненормативний пласт лексики є неоднорідним. Доволі важко сформулювати чітку дефініцію, що окреслювала б особливості всіх складових елементів, що утворюють нецензурну мовну систему. «Поняття «ненормативна» ототожнюють з поняттями нецензурна, вульгарна, груба, обценна, але такими епітетами можна наділити лише деякі її підсистеми. Крім того, немає чіткої демаркаційної межі між її соціолектними компонентами – жаргоном і сленгом, сленгом і арго. До плутанини при спробах унормувати та класифікувати її елементи приводять міграційні процеси певних лексичних одиниць з однієї групи в іншу та набування ними додаткових значень чи відтінків значень» (Клепуц, 2009, с. 84).

Для того щоб визначити особливості та складності, з якими може зіштовхнутися перекладач при перекладі кінострічки з наявними нецензурними елементами, ми обрали німецьку молодіжну кінокомедію *“Fack ju Göhte”* (2013). Головними героями фільму є сучасні підлітки та молодь Німеччини і в фільмі присутня велика кількість нецензурних слів та висловів. Автор статті *“Geisterkranker”* (онлайн-редакція *“Zeit Online”*, 5 грудня 2013 року) Моріц фон Ульзар зазначив, що режисер фільму *“Fack ju Göhte”* вдало зміг передати мову німецької молоді на екрані, показавши при цьому характерні особливості сленгу та манери

спілкування німецької молоді.

Ми пропонуємо здійснений аналіз перекладу субтитрів англійською та російською мовами, а також власний варіант перекладу українською мовою німецькомовних субтитрів з елементами ненормативної, обценної, пейоративної та табуованої лексики, які ми зафіксували у фільмі.

Досягнення адекватності перекладу, незважаючи на розбіжності у формальних та семантичних системах двох мов, вимагає від перекладача використання перекладацьких трансформацій. При аналізі та перекладі субтитрів, ми послуговувалися класифікацією перекладацьких трансформацій, наведеної у роботі “Grundlagen des Übersetzens: eine Brücke zwischen Theorie und Praxis (deutsch-ukrainische Richtung)” (Lysenko, Baklan & Cherpurna, 2019). Авторки розрізняють три основні перекладацькі прийоми: лексичні, граматичні та семантичні. Так як об'єктом нашого дослідження є нецензурна лексика у кінофільмах, пропонуємо розглянути детальніше лексико-семантичні перекладацькі прийоми з різними техніками.

До групи лексичних прийомів перекладу уналежнюються такі види (там же, с. 29): 1) лексичне запозичення (техніки: транскрипція, транслітерація, калькування); 2) лексична заміна (заміна за допомогою мовного відповідника).

До групи семантичних прийомів належать такі види (там же, с. 30): 1) семантичне запозичення; 2) модуляція; 3) експлікація (техніки трансформацій: розширення, конкретизація, опис, перифраз); 4) імплікація (техніки трансформацій: скорочення, вилучення, узагальнення, генералізація); 5) мутація, яка полягає в заміні денотату (техніки трансформацій: нейтралізація, метафоризація, використання виноска та приміток, стилістичне посилення або послаблення). Послуговуючись вищенаведеними техніками, ми виконали переклад окремих реплік з фільму:

1) *Ich hab ja nur 13 Monate auf diesen **Scheißmoment** gewartet! / I only waited 13 months for this **fucking moment!** / Я просто 13 місяців дождався цього **потрясаючого моменту!*** Згідно з результатами наших попередніх досліджень, іменник “*die Scheiße*” є активним словотвірним елементом, який утворює лайливі слова та нецензурні вирази, підсилюючи негативне значення слова (Матюшенко & Туришева, 2019, с. 65). Але зважаючи на контекст сцени, в якій головний герой промовляє цю репліку, частка “*Scheiße-*” використовується для підсилення довгоочікуваної події, яка є радісною для промовця. Тому, враховуючи цей факт, ми використали семантичний метод перекладу, а саме модуляцію: «*Я про цей **клятий момент** мріяв 13 місяців*». Використовуючи синонімічний переклад, ми не втрачаємо оригінальну емоційність героя, незважаючи на відсутність абсолютного мовного відповідника в українській мові. Хочемо зауважити, що однією з функцій лайки є негативна/позитивна реакція на несподівані та раптові події. Тому російський варіант антонімічного перекладу через прикметник «*потрясающий*» також можна вважати доречним.

2) Аналогічним прикладом перекладу компоненту “*Scheiße-*” як експресивно-емоційно підсилювального елемента може слугувати наступна репліка: “*Jetzt macht das **Scheißfenster** zu!*”, яку ми переклали як: «*Зачини це **бісове вікно!***». В англійському та російському варіантах перекладу, також дотримуються синонімічного перекладу: “Close the **damn** window!”/ «Закройте это **чертово** окно!».

3) *Hör auf zu hupen, **du Dachschaten**. Ich bin's. / Stop honking, **dingbat**, it's ME. / Кончай гудеть, **ненормальная**. Это я.* За словником Duden слово “*Dachschaten*” має два значення: у буквальному сенсі лексема означає “*Schaden am Dach eines Gebäudes*”, а у переносному – “*geistiger Defekt*” та має стилістичне маркування “*salopp*” (Duden Online-Wörterbuch). Тому вважаємо доречним переклад за допомогою лексичного відповідника «*Досить сигналити, **навіжена!***» У російському та англійському варіанті перекладу автори також дотримуються лексичного способу перекладу за допомогою мовного відповідника (англійське сленгове слово “*dingbat*” має значення “*a stupid person*” (Oxford Learner's Dictionaries).

4) *Verpissst euch vom Schulhof, oder ich trete in eure haarlose Ärsche und poliere eure Fressen! / Move the fuck back or I'll kick your hairless asses and knock your metal teeth in! /*

Свалили живо со двора, пока пинками не прогнал и по рожке не схлопотали! Сталий нецензурний вираз “*Verpiss dich*” (*von: pissen = urinieren*), знаходимо в брошурі Віхманн (2009): “*Tabu-Deutsch – unzensiert: von “Arsch” bis “Zickenalarm”; mehr als 200 Wörter, die Sie nicht so schnell vergessen werden!*” (с. 17), який має значення «забирайся звідси, йди геть». Звернувшись до словника Ставицької «Українська мова без табу. Словник нецензурної лексики та її відповідників. Обсценізми, евфемізми, сексуалізми» (2008), ми знайшли україномовний відповідник цьому виразу, а саме: «*відпердолитися*» у значенні «*йти геть*» (с. 116). Вислів “*jemandem in den Arsch treten*” вживається у значенні “*jemanden motiviert, dass er endlich mit einer Aufgabe/Sache anfängt*” (с. 7). З’ясувавши оригінальне значення вжитих у цій репліці ненормативних висловів, ми змогли адаптувати переклад для українського глядача: «*Ану швидко відпердолитися зі шкільного подвір’я, поки я не спустився і не надавав по вашим ніжним дитячим дупам і никам!*». Для перекладу другої частини речення, ми використали не тільки лексичну заміну, але також скористалися прийомом мутації, замінивши денотат “*haarlose*” на «*дитячі*», додавши при цьому прикметник «*ніжні*» для пом’якшення нецензурного виразу та додавання комедійного ефекту.

5) *Du bist so ein Arsch! Und ein Betrüger.* / *You're such an ass and imposter.* / *Ты такой засранец! И мошенник.* За допомогою лексичного відповідника, знайденого у «Німецько-українському словнику лайливих слів» Гаврилів (2005), нам вдалося відтворити оригінальне значення злова “*der Bertüger*” – «*брехун*» (с. 43). Дослівний переклад пейоративної лексеми “*der Arsch*” – «*дупа*» (с. 40) в цьому контексті буде недоречним, тому ми скористалися прийомом синонімічного перекладу (модуляція) і використали в перекладі субтитрів слово «*бовдур*»: «*Який же ти бовдур та брехун!*».

6) *Leck mich, die Scheißkinder können mich mal.* / *Bite me. They're fucking kids. They can kiss my ass.* / *Иду ты... Эти детишки еще обожают меня будут.*

“*Leck mich (am Arsch)!*” має значення “*nerv mich nicht und lass mich in Ruhe*” (Wichmann, 2009, с. 8). Серед можливих варіантів перекладу цього виразу – «*поцілуй мене у сраку*», проте в такому контексті він не є доречним, адже герой, промовляючи це, здається більш роздратованим, ніж має на меті образити свого співрозмовника. Тому для передачі емоцій роздратування ми обрали український еквівалент «*та пішов(ла) ти*». Вираз “*können mich mal*” залежно від ситуації та контексту може перекладатися по-різному («*поцілуй мене в дупу*», «*пішов(ла) ти*», «*йти до біса*»), але в цьому випадку головний герой хоче наголосити на тому, що він ще зможе завоювати авторитет серед своїх учнів. На нашу думку, тут доцільним буде використання фразеологізму «*сцяти кип’ятком*», що вживається у значенні «*дуже бурхливо й демонстративно захоплюватись чим-небудь*» (Клепуц, 2009, с. 364) «*Та пішла ти! Ці кляті діти ще кип’ятком від мене сцяти будуть!*» (семантична заміна).

7) *Hat er deinen Vater angerufen? – Mir scheißegal.* / *Did he call my father or yours? – Who gives a fuck.* / *Он же моему отцу звонил, а не твоему! – Да плевать.* З перекладом виразу “*mir scheißegal*” у нас не виникло жодних складнощів, адже в українській мові існує лексичний відповідник: “*scheißegal*” = «*начхати*»: «*Він подзвонив твоєму батькові? – Начхати!*».

8) *Wie siehst du aus? Voll peinlich. – Halt die Fresse.* / *Look at you, embarrassing. – Shut up.* / *Ну, у тебе и вид. – Закрой рот.* “*Die Fresse*” в словнику Duden має стилістичне маркування *derb* (Duden Online-Wörterbuch), тому в цьому випадку краще підібрати вислів з аналогічним експресивним забарвленням: «*Вигляд в тебе такий собі. – Стули пельку*». У російському та англійському варіанті, автори перекладених субтитрів також зберегли оригінальне стилістично-функціональне значення німецької лайки “*Halt die Fresse*”.

9) *Romeo, ich bin keine Schlampe für eine Nacht.* / *Het, Romeo. Я же говорила – я не девка распутная на ночь одну.* У словнику лайливих слів Гаврилів (2005) знаходимо два відповідники: «*нехлюя*» та «*илюха*» (с. 85). Проте, враховуючи контекст промовленої сцени, в якій школярка під час репетиції модернізованої вистави повторює свої слова, ми вважаємо що жоден з вищезазначених лексичних відповідників не підходять для перекладу через

занадто негативне стилістичне забарвлення. У цьому контексті краще використати денотативну заміну (семантична трансформація): «*Ну ні, Ромео, я не **продажне дівчисько** на одну ніч!*».

10) *Wo ist mein Push-Up? – Wozu denn? Du siehst aus wie eine **Nutte**, wenn du deine **Mini-Möps**e hoch quetschst./ Where is my push-up bra? – What for? You'll look like **a whore** if you squish up your **mini-boobs**.* / *Где мой пуш-ап? – Зачем он тебе? Ты похожа на **проститутку**, когда пытаешься **что-то** себе увеличить.* За допомогою лексичної заміни перекладаємо обценізм “*die Nutte*”, як «*шльондра*» (Гаврилів, 2005, с. 76). Слово “*die Möpse*” означає “*die Busen*” та позначається як лексична одиниця з грубим, фамільярним забарвленням. Тому послуговуючись словником нецензурної лексики української мови, знаходимо лексему «*цикьки*» з відповідним стилістичним забарвленням (Клепуц, 2009, с. 404). В англійському варіанті перекладу автор зберігає приставку “*mini-*”, у російському – автор замінює іменник “*mini-Möps*e” на займенник «*что-то*» (відбулася категоріальна заміна); в українському варіанті перекладу ми вдалися до семантичного прийому упушення, не переклавши частку «*mini*», адже на екрані фільму і так зрозуміло, що герой звертається до молодої школярки: «*Хто взяв мій пуш-ап? – Навіщо тобі? Будеш як **шльондра**, якщо свої **цикьки** до підборіддя піднімеш*».

11) *Wichser! – Das sagen wir aber nicht im Unterricht. / **Motherfucker!** – But we don't say that in class, eh?. / **Засранець!** – Так не говорять на уроках.* Обценений іменник на позначення чоловіка, який може викликати відразу та роздратування “*der Wixer*” походить від дієслова “*wixen*” (*masturbieren (bei Männern)*) (Wichmann, 2009, с. 16). Гаврилів (2005) подає можливі варіанти перекладу цієї лексики – «*дрочко, дrouchун*» (с. 97). Перекладаємо за допомогою знайденого лексичного відповідника, з аналогічним стилістичним забарвленням: «***Дрочко!** – Так не можна казати на уроці!*».

4. ВИСНОВКИ І НАПРЯМИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Проаналізувавши переклад 30 реплік субтитрів (до статті включено 11 реплік через обмежений обсяг викладеного матеріалу), з наявними в них нецензурними елементами, англійською, російською та власне запропонований український варіант перекладу, ми встановили, що при перекладі нецензурної лексики краще використовувати метод лексичної заміни (якщо у вихідній мові перекладу наявний повний або частковий мовний відповідник). Таким чином нам вдається відтворити фільм для іншомовних лінгвокультур максимально точно до оригіналу. Проте, варто варто зауважити, що лексичний відповідник вихідної мови перекладу не завжди відповідає стилістично-функціональному значенню одиниці мови оригіналу. Тому в таких випадках важливо враховувати контекст репліки, сцену кінофільму та в цілому жанр фільму, для того щоб підібрати ненормативну лексему з відповідним стилістичним регістром. Було визначено, що у тих випадках, коли у вихідній мові перекладу відсутній абсолютний відповідник, можна використати семантичні прийоми та техніки перекладацьких трансформацій (експлікація, імплікація та мутація).

Згідно з результатами проведеного аналізу, складність перекладу нецензурних лексичних одиниць у кінофільмах полягає в міжкультурній адаптації мови героїв до лінгвокультури цільового реципієнта, тобто в навичках інтерпретувати репліки іншомовних фільмів так, щоб вони звучали максимально природньо для глядача. Тому перекладачеві необхідно застосовувати не тільки перекладацькі прийоми та техніки трансформацій, але й мати ґрунтовні знання в галузі країнознавства, а також інші необхідні екстралінгвістичні знання. Складність полягає не тільки в точній інтерпретації реплік героїв, але й в обмеженому обсязі субтитрів. Як показали результати, українська лайка може звучати доволі кумедно й не так різко негативно забарвлено, що особливо важливо при перекладі комедійного фільму. Тому якщо у вихідній мові перекладу існують «ресурси» для відтворення ненормативної лексики, варто не цуратися таких мовних «перлин» та приділити цьому «делікатному» питанню трішки більше часу, звернувшись до відповідних словників. У процесі перекладу обценених елементів нам у пригоді стали словники нецензурної лексики

Ставицької та Гаврилів, що в котрий раз доводять сепаратний статус ненормативного пласту лексики та його багатогранність.

Відтворення табуованої лексики впливає на рівень еквівалентності та адекватності перекладу, особливо при кіноперекладі, адже основною функцією лайки є вираження негативних і подекуди також позитивних емоцій людини, що потребує подальших досліджень.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Бужикова, Р. І., & Ковальова, А. С. (2019). Доместикація та форенізація під час кіноперекладу. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*, 8(11), 3–6.
- Гаврилів, О. М. (2005). *Німецько-український словник лайливих слів*. Львів: Апріорі.
- Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної». № 21, § розд. V ст. 23, п. 6. (2019).
- Клепуц, Л. О. (2009). Стратегії класифікації ненормативної лексики. *Humanities and Social Sciences*, (14–16 May), 84–87.
- Матюшенко, О. С., & Туришева, О. О. (2019). Лінгвістичний статус обценізмів у німецькій мові. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*, 37, 64–66.
- Радецька, С. В., & Калішчак, Т. Т. (2016). Субтитрування як вид аудіовізуального перекладу: переваги та недоліки. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя*, 2, 81–84.
- Ставицька, Л. О. (2008). *Українська мова без табу: Словник нецензурної лексики та її відповідників*. Київ: Критика.
- Duden Online-Wörterbuch*. (n. d.). Abgerufen aus: <https://www.duden.de/woerterbuch>
- Lysenko, H. L., Baklan, I. M., & Chepurna, Z. V. (2019). *Grundlagen des Übersetzens: eine Brücke zwischen Theorie und Praxis (deutsch-ukrainische Richtung): Lehrbuch*. Kyiv: Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute, Verlag "Politekhnik".
- Moritz von Uslar. (2013, Dezember 5). *Geisterkrank! Die Teenagerkomödie "Fack ju Göhte" ist der erfolgreichste deutsche Film des Jahres. Eine Sprachkritik*. Abgerufen aus <https://www.zeit.de/2013/50/teenagerkomoedie-fack-ju-goeh-te-sprachkritik>
- Oxford Learner's Dictionaries*. (n. d.). Retrieved from: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/>
- Wichmann, A. (2009). *Tabu-Deutsch – unzensiert: von "Arsch" bis "Zickenalarm": mehr als 200 Wörter, die Sie nicht so schnell vergessen werden!* München: Spotlight-Verlag.

REFERENCES

- Buzhykova, R. I., & Kovalova, A. S. (2019). Domestykaciya ta forenizaciya pid chas kinoperekkladu [Domestication and phorenization during film translation]. *Scientific journal of the National Pedagogical University named after M. P. Drahomanov*, 8(11), 3–6.
- Gavryliv, O. M. (2005). *Nimeczko-ukrayinskyj slovnyk lajlyvyx sliv [German-Ukrainian dictionary of abusive words]*. Lviv: Apriori.
- Zakon Ukrainy "Pro zabezpechennya funkcionuvannya ukrayinskoyi movy yak derzhavnoi" [Law of Ukraine "On ensuring the functioning of the Ukrainian language as the state language"]. №21, § rozd. V st. 23, p. 6. (2019).
- Kleputz, L. O. (2009). Strategii klasyfikacii nenormatyvnoi leksyky [Strategies for classification of profanity]. *Humanities and Social Sciences*, (14–16 May), 84–87.
- Matiushenko, O. S., & Turyshcheva, O. O. (2019). Lingvistychnyj status obscenizmiv u nimeczkij movi [Linguistic status of obscenisms in the German language]. *Naukovyy visnyk Mizhnarodnogo humanitarnogo universytetu*, 37, 64–66.
- Radetzka, S. V., & Kalishchak, T. T. (2016). Subtytruvannya yak vyd audiovizualnogo perekladu: perevagy ta nedoliky [Subtitling as a type of audiovisual translation: advantages and disadvantages]. *Naukovi zapysky NDU im. M. Gogolia*, 2, 81–84.
- Stavytska, L. O. (2008). *Ukrayinska mova bez tabu: Slovnyk necenzurnoyi leksyky ta yiyi vidpovidnykiv [Ukrainian language without taboos: Dictionary of obscene language and its equivalents]*. Kyiv: Krytyka.
- Duden Online-Wörterbuch*. (n. d.). Abgerufen aus <https://www.duden.de/woerterbuch>
- Lysenko, H. L., Baklan, I. M., & Chepurna, Z. V. (2019). *Grundlagen des Übersetzens: eine Brücke zwischen Theorie und Praxis (deutsch-ukrainische Richtung): Lehrbuch*. Kyiv: Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute, Verlag "Politekhnik".
- Moritz von Uslar. (2013, Dezember 5). *Geisterkrank! Die Teenagerkomödie "Fack ju Göhte" ist der erfolgreichste deutsche Film des Jahres. Eine Sprachkritik*. Abgerufen aus <https://www.zeit.de/2013/50/teenagerkomoedie-fack-ju-goeh-te-sprachkritik>
- Oxford Learner's Dictionaries*. (n. d.). Retrieved from: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/>
- Wichmann, A. (2009). *Tabu-Deutsch – unzensiert: von "Arsch" bis "Zickenalarm": mehr als 200 Wörter, die Sie nicht so schnell vergessen werden!* München: Spotlight-Verlag.

Oksana Turysheva, Olena Matiushenko. Translation peculiarities of swear words in the subtitles to film “FACK JU GÖHTE” The article analyzes the peculiarities of the translation of German-language subtitles with the swear words into the Ukrainian language. The basic translation transformations, which a translator can use by transmitting obscene words and expressions during the movie translation are considered. The analysis was made of subtitles in English and Russian for the German comedy film “Fack ju Goethe” and a translation of the subtitles into Ukrainian was offered as well. The research identified major difficulties and possible mistakes by translating swear words into foreign languages. It is noted that audiovisual translation is a synthesized process of reproduction and adaptation of video material (film, series, TV show or videos available on the Internet) for the audience of foreign language culture, as a result of which the video material becomes clear and accessible to the recipient and transmits the original. According to the results of the analysis, the difficulty of translating obscene lexical items in films lies in the intercultural adaptation of the language of the characters to the linguistic culture of the target recipient, i.e. the ability to interpret replicas of foreign films so that they come as natural to the viewer. Our vision of solving problems regarding audiovisual translation in the Ukrainian linguistics, in particular in the discourse of the non-normative layer of vocabulary, has been formed.

Keywords: swear words; film translation; audiovisual translation; subtitling; translation transformations; intercultural adaptation.

Received: April 12, 2020

Accepted: April 26, 2020